

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.01.2006, sp. zn. 21 Cdo 20/2005, ECLI:CZ:NS:2006:21.CDO.20.2005.1

Číslo: 53/2006

Právní věta: Žaloba o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby není žalobou o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. Podání této žaloby má totiž oporu v ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů a žalobu lze projednat, aniž by žalobce musel tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení. Řízení o určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů se musí z hlediska věcné legitimace účastnit (buď jako žalobci, nebo jako žalovaní) navrhovatel dražby, vlastník nebo nositel jiného práva k předmětu dražby, je-li navrhovatelem dražby od nich odlišná osoba, oprávněná podle zvláštního právního předpisu předmět dražby zcizit, dražebník a vydražitel; na straně žalovaného je třeba tyto účastníky považovat za nerozlučné spolčovatele ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.11.2005

Spisová značka: 21 Cdo 20/2005

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Veřejná dražba

Předpisy: § 2 odst. 3 písm. a) předpisu č. 26/2000Sb.

§ 24 odst. 3 předpisu č. 26/2000Sb.

§ 91 odst. 2 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že jsou neplatné veřejné dobrovolné opakované dražby, které se konaly dne 10. 5. 2002 v salónku restaurace „Z.“ v O., ul. O. č. 1813, jejichž předmětem byly „nemovitosti v katastrálním území P., obec O., zapsané na LV č. 4 v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem v O., a to objekt bydlení č.p. 110 na pozemku parc. č. 1999 a pozemek parc. č. 1999 o výměře 25 m² - zastavěná plocha a nádvoří“ a „nemovitosti v katastrálním území S., obec O., zapsané na LV č. 28 v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem v O., a to objekt bydlení č.p. 538 na pozemku parc. č. 5, pozemek parc. č. 5 o výměře 337 m² - zastavěná plocha a nádvoří a pozemek parc. č. 6 o výměře 43 m² - ostatní plocha, ostatní komunikace“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že byl v uvedených dražbách, které jako dražebník organizoval žalovaný, jejich účastníkem, přičemž ho podle plné moci ze dne 15.4.2002 zastupoval J. M., a že mu „prostřednictvím jeho zástupce“ byl v obou dražbách udělen příklep. Žalobce však posléze z výpisů z katastru nemovitostí

zjistil, že jako vlastník vydražených pozemků je veden J. M., což bylo způsobeno pravděpodobně tím, že „žalovaný udělenou plnou moc zřejmě opomenul“. Protože vydražitelem se stal ten, kdo nebyl účastníkem dražby, neboť nesložil dražební jistotu, kdo „nedražil za sebe“ a kdo „nezaplatil za sebe cenu dosaženou vydražením“, jsou obě dražby z důvodu porušení zejména ustanovení § 23 zákona č. 26/2000 Sb. neplatné.

Ok r e s n í s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 29. 9. 2003 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 4800 Kč k rukám advokáta. Poté, co dovedl, že žaloba byla podána „v zákonem stanovené tříměsíční lhůtě“, dospěl soud prvního stupně k závěru, že „nesměřuje proti všem účastníkům, kteří jsou předmětným právním vztahem dotčeni“. I když z ustanovení § 24 zákona č. 26/2000 Sb. „pouze vyplývá, kdo je oprávněn žalobu podat,“ z ustanovení § 159a odst. 1 o. s. ř. „jednoznačně vyplývá, že žaloba na určení (a tedy i žaloba na určení neplatnosti dražby) musí směřovat proti všem účastníkům, kteří jsou daným právním vztahem dotčeni, když výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení.“ V projednávané věci proto žaloba „musí směřovat minimálně proti dražebníkově, navrhovateli dražby a panu M. – vydražiteli;“ protože žalobce proti nim žalobu nepodal, musela být pro nedostatek pasivní legitimace zamítnuta.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 28. 5. 2004 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že „v žalobě o vyslovení neplatnosti dražby podle § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů nemůže být pasivně legitimován dražebník, tj. osoba, která organizuje dražbu,“ neboť při veřejných dražbách „vystupuje kromě dražebníka vydražitel, tj. účastník dražby, jemuž byl udělen příklep, účastník dražby, tj. osoba přítomná při dražbě, která se dostavila za účelem činit podání a splňuje podmínky stanovené tímto zákonem, a dále navrhovatel, tj. osoba, která za podmínek stanovených zákonem navrhuje provedení dražby.“ Vzhledem k tomu, že „rozhodnutí ve věci vyslovení neplatnosti dražby se evidentně týká vydražitele a navrhovatele dražby,“ musí žaloba o vyslovení neplatnosti veřejné dražby „směřovat právě proti těmto osobám“ a nikoliv proti dražebníkově, který není pasivně věcně legitimován.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce včas dovolání. Namítá, že ustanovení § 159a o. s. ř. „nelze bez dalšího vztáhnout na řízení o určení neplatnosti dražby“ a že vydražitel a navrhovatel dražby nejsou v řízení o žalobě na neplatnost dražby pasivně legitimováni. Poukazuje v této souvislosti zejména na to, že žalobce se „při veškeré snaze, kterou lze od něj spravedlivě požadovat,“ nemusí o těchto konkrétních osobách vůbec dozvědět; v dražební vyhlášce se totiž neuvádí navrhovatel dražby, dražební vyhláška se doručuje jen některým osobám a pouze v některých případech se zveřejňuje na centrální adrese, protokol o dražbě se doručuje jen osobám vypočteným v zákoně, do spisové evidence smí u dražebníka nahlížet jen účastník dražby a ani z výpisu z katastru nemovitostí „nelze v prekluzivní tříměsíční lhůtě“ zjistit, kdo je vydražitelem. Žalobce dovozuje, že v řízení o vyslovení neplatnosti dražby je „pasivně legitimovanou osobou“ pouze dražebník, u něhož se „soustřeďují povinnosti ze vztahu navrhovatele dražby – dražebník a dražebník – účastníci dražby a jiné osoby,“ které jsou upraveny především v ustanovení § 17 a 20 a násl. zákona č. 26/2000 Sb., přičemž mezi povinnosti dražebníka patří i povinnost vyrozumět osoby uvedené v ustanovení § 20 odst. 5 tohoto zákona o neplatnosti dražby. Přípustnost dovolání žalobce dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci dovolací soud řešil právní otázku, kdo je pasivně věcně legitimován ve sporu o neplatnost veřejné dražby, jejíž vyslovení je požadováno podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné a proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Projednávanou věc je třeba i v současné době posoudit - s ohledem na to, že napadené veřejné dražby byly provedeny dne 10. 5. 2002 - podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákona č. 120/2001 Sb., tedy ve znění účinném do 31. 12. 2002 (dále jen „zákona o veřejných dražbách“).

Podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách může každý účastník dražby, dražební věřitel nebo navrhovatel dražby požádat soud, aby vyslovil neplatnost dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 12 odst. 1 a 2, § 14 odst. 3, § 15 odst. 1 až 3, § 19, § 20, § 21, § 23 odst. 1 až 10, § 25 a v § 26 odst. 1 a 2 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby; soud vysloví v takových případech neplatnost dražby. Není-li toto právo uplatněno do 3 měsíců ode dne konání dražby, zaniká.

Veřejnou dražbou prováděnou podle zákona o veřejných dražbách se rozumí, jak vyplývá z ustanovení § 2 písm. a) tohoto zákona, veřejné jednání, jehož účelem je převod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, jakož i veřejné jednání, které bylo ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání. Bylo-li při veřejné dražbě učiněno podání, udělí licitátor příklep tomu účastníku dražby, který učinil nejvyšší podání. Na účastníka dražby, jemuž byl udělen příklep (tj. na vydražitele) nepřechází vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby - jak k tomu dochází například při veřejné dražbě organizované podle zákona č. 427/1990 Sb., o převezech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů (srov. právní názor uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. [2 Cdon 1034/97](#), který byl uveřejněn pod č. 25 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2001), na základě smlouvy, ale podle právní skutečnosti, kterou je příklep licitátora (srov. § 2 písm. a/ zákona o veřejných dražbách). Vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dobrovolné dražby přechází na vydražitele k okamžiku udělení příklepu, a to za předpokladu, že uhradil ve stanovené lhůtě cenu dosaženou vydražením (§ 30 odst. 1 zákona o veřejných dražbách). V případě, že cena nebyla vydražitelem ve stanovené lhůtě uhrazena, dochází ke zmaření dražby (§ 2 písm. n/ zákona o veřejných dražbách) a vydražitel nenabývá k předmětu dražby vlastnické nebo jiné právo (§ 24 odst. 1 zákona o veřejných dražbách).

Zaplatil-li vydražitel cenu dosaženou vydražením ve stanovené lhůtě, nepřechází na něj vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dobrovolné dražby, jde-li o neplatnou dražbu. Veřejná dobrovolná dražba je neplatná, jen jestliže její neplatnost vyslovil soud; neplatnost této dražby přitom soud nemůže posuzovat v jiném řízení než v řízení podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, a to ani jako otázku předběžnou. Soud může vyslovit neplatnost veřejné dobrovolné dražby, jen jestliže byl splněn některý z důvodů neplatnosti dražby, jež jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, jestliže žalobu o určení neplatnosti dražby podala osoba, která je k návrhu podle tohoto ustanovení oprávněna (věcně legitimována), a byla-li žaloba podána, v prekluzivní lhůtě v tomto ustanovení uvedeně.

Žaloba o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby není žalobou o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. Podání této žaloby má totiž oporu v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách a žalobu lze projednat, aniž by žalobce musel tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení.

Oprávnění (věcnou legitimaci) k podání žaloby o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby (tj. právo domáhat se vyslovení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby) zákon poskytuje, jak se uvádí v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, každému účastníku dražby (tj. osobě přítomné při dražbě, která se dostavila za účelem činit podání a splňuje podmínky stanovené zákonem o

veřejných dražbách), dražebnímu věřiteli (tj. zástavnímu věřiteli, věřiteli, jehož pohledávka je zajištěna omezením převodu nemovitostí nebo zadržovacím právem, správci daně, správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně provádějící veřejné zdravotní pojištění) a navrhovateli (tj. osobě, která za podmínek stanovených zákonem o veřejných dražbách navrhla provedení dražby). Kdo je v řízení o této žalobě pasivně věcně legitimován, však zákon o veřejných dražbách výslovně nestanoví.

Při úvaze, které z osob zúčastněných na veřejné dobrovolné dražbě jsou v řízení o neplatnost této dražby pasivně věcně legitimovány, je třeba přihlídnout k výše nastíněné právní povaze veřejné dobrovolné dražby, zmíněným předpokladům pro vyslovení její neplatnosti a důsledkům, které z vyslovení neplatnosti dražby vyplývají pro právní vztahy těchto osob, jakož i k tomu, že účinek rozhodnutí o žalobě, jak vyplývá především z povahy neplatnosti dražby, se musí vztahovat na všechny, jejichž práv a povinností se výsledek dražby týká, a že závěr o platnosti dražby musí pro všechny, jejichž práv a povinností se týká, vyznít stejně. Uvedená hlediska vyžadují, aby se řízení o neplatnost veřejné dobrovolné dražby vždy zúčastnili její navrhovatel, vlastník nebo nositel jiného práva k předmětu dražby, je-li navrhovatelem dražby od nich odlišná osoba, oprávněná podle zvláštního právního předpisu předmět dražby zcizit (srov. § 17 odst. 4 zákona o veřejných dražbách), dražebník a vydražitel, popřípadě jejich právní nástupci, tedy všichni, jejichž práv a povinností se rozhodnutí o žalobě o neplatnosti dražby (již ze samotné své podstaty) týká (musí týkat), neboť musí být zajištěno, aby, protože rozhodnutí o žalobě bude působit na jejich práva a povinnosti, mohli za řízení v zájmu ochrany svých práv a oprávněných zájmů vykonávat ohledně žalobou napadené dražby svá procesní práva, popřípadě plnit své procesní povinnosti a přispět tak k dosažení účelu řízení (tj. rozhodnutí o žalobě v souladu s hmotným právem), a aby vůči všem, jejichž práv a povinností se výsledek dražby týká, byla otázka její neplatnosti vyřešena rozhodnutím soudu závazně (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř.). Nepodala-li některá z těchto osob žalobu, musí všechny vystupovat na žalované straně a mají za řízení postavení tzv. nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 o. s. ř.).

S názorem žalobce, podle kterého je pasivně legitimovanou osobou pouze dražebník, u něhož se „soustřeďují povinnosti ze vztahu navrhovatele dražby, dražebník a dražebník, účastníci dražby a jiné osoby“, nelze souhlasit. V zákoně o veřejných dražbách se totiž nic takového (o „soustřeďování povinností“) neuvádí a ani z jeho ustanovení takový závěr nelze dovodit. Z tohoto zákona naopak vyplývá, že právní postavení navrhovatele, dražebníka, účastníků dražby a vydražitele je zcela samostatné; ukládá-li ustanovení § 24 odst. 5 zákona o veřejných dražbách dražebníku, aby o neplatnosti dražby vyrozuměl osoby uvedené v ustanovení § 20 odst. 5 tohoto zákona, nelze přehlížet, že tím nemůže být „nahrazen“ nedostatek jejich účasti v řízení, týká-li se rozhodnutí o žalobě o neplatnost dražby jejich práv a povinností, a že uvedená informační povinnost je především směřována vůči těm, kteří nejsou účastníky tohoto řízení.

Důvodná není ani námitka, že mnohdy nelze (při podání žaloby o neplatnost dražby) „v prekluzivní tříměsíční lhůtě“ zjistit, kdo je vydražitelem. Žalobce přehlíží, že poznatek v tomto směru vyplývá z průběhu dražby; navíc údaj o vydražiteli musí obsahovat protokol o provedené dražbě, který je dražebník povinen vyhotovit „neprodleně po ukončení dražby“ (srov. § 27 odst. 1 zákona o veřejných dražbách) a který je povinen zaslat všem, kteří jsou aktivně věcně legitimováni k podání žaloby o vyslovení neplatnosti dražby (srov. § 27 odst. 6 zákona o veřejných dražbách).

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že řízení o určení (vyslovení) neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách se musí účastnit (buď jako žalobci, nebo jako žalovaní) navrhovatel dražby, vlastník nebo nositel jiného práva k předmětu dražby, je-li navrhovatelem dražby od nich odlišná osoba, oprávněná podle zvláštního právního předpisu předmět dražby zcizit, dražebník a vydražitel; na straně žalovaného je třeba tyto účastníky považovat za nerozlučné společníky ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 o. s. ř. Odvolací soud tedy v souladu se zákonem dospěl k závěru, že žaloba musí být pro nedostatek pasivní věcné legitimace zamítnuta.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.